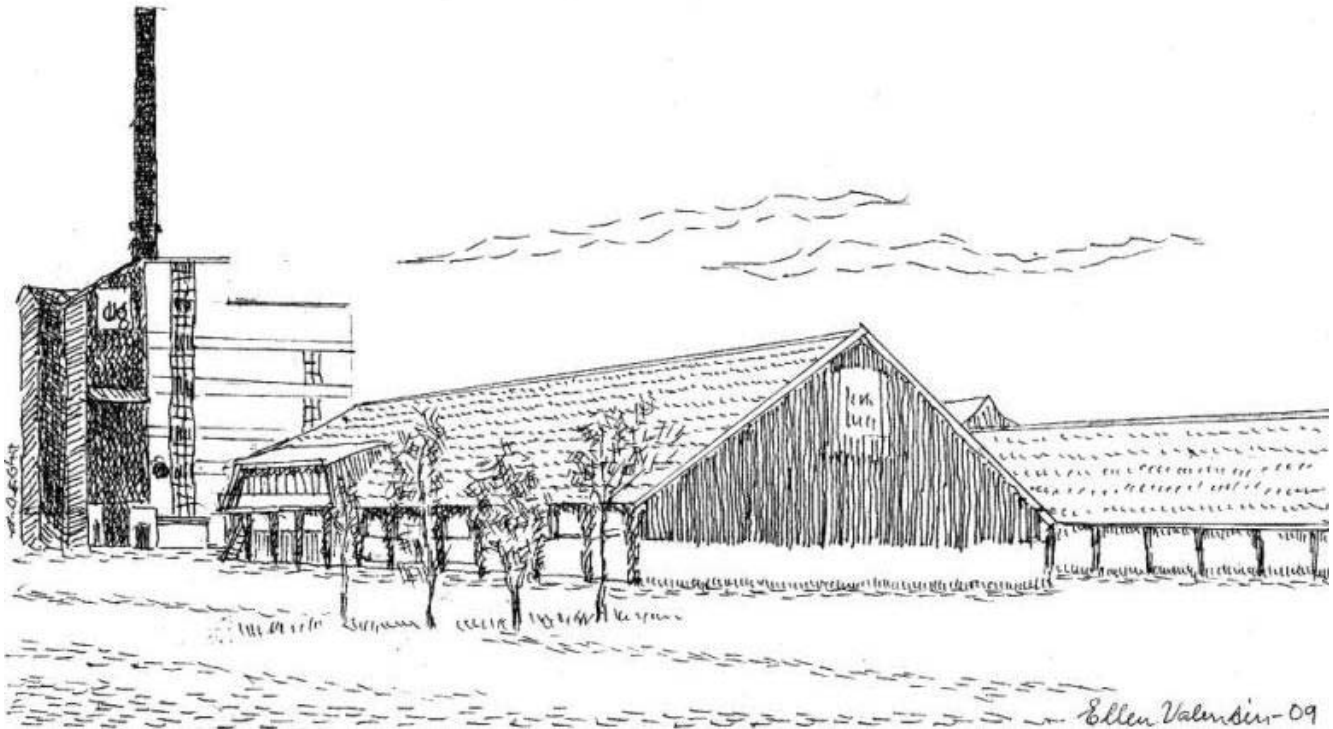

Historien om DLG Sydsjælland - Møn

Tegning af Ellen Valentin

DLG Sydsjælland-Møn har hovedkontor, lager og fabrik på Korndrevet 4 i Bårse.

Fabrikken og lageret blev etableret i Bårse af KFK efter en udflytning fra Præstø af den gamle foderstofforretning, Anton Petersen.

Anton Petersens foderstofforretning startede i Adelgade i Præstø som en større købmandsgård. Den første kendte købmand i denne købmandsgård var Niels Andersen. Han var født i Præstø i 1551. Om han var født i købmandsgården vides ikke. Han døde 1635, 84 år gammel.

Inden da havde sønnen Laurids Nielsen, født i 1587, overtaget købmandsgården. Han havde gået i den latinske skole. Der var ikke mange i Præstø, der havde lært at læse og skrive på det tidspunkt.

I mange år havde far og søn arbejdet sammen om købmandsforretningen. De kendte egnen og der var tale om både en gros- og detailhandel. De erhvervede sig megen velstand.

De havde både isenkram, tømmer, urtekram, manufaktur og så opkøbte de korn og kreaturer. Det solgte de videre med stor fortjeneste.

De havde også bryggeri og brændevinsbrænderi, gæstgiveri og skibe til udførsel og import af varer.

Laurids Nielsen drev landbrug og havde kreaturopdræt på byens jord.

Laurids Kræmmer, som han hed i daglig omtale, havde en betydelig formue og præsterede kontante udlån mod pant i fast ejendom eller mod håndfast pant. Formuen var også placeret i kreditter til kunder og forretningsforbindelser.

Han var gift med Elisabeth Jensdatter. De fik 13 børn, 8 sønner og 5 døtre; men i 1631 døde 8 af børnene. De blev alle begravet inde i Præstø Kirke.

Laurids Kræmmer var en særdeles agtbar og fornemme mand. Han købte Klosterbakken og Klosterhaven og opførte bygninger, som han lejede ud.

Han døde i 1656 og blev også begravet inde i kirken ved siden af kone og børn. "Han var stinkende rig", d.v.s. han havde råd til, at få begravet hele familien inde i kirken, ikke så dybt andet end de kom til at stinke lidt i årene fremover.

Hans ordsprog var: Vi fødes til det timelige. - Vi dør til det evige liv.

3 sønner blev voksne. Jens Lauridsen havde været med i købmandsgården i flere år og overtog den.

I 1664 forpagtede han hele Vordingborg Len med Beldringe og Lekkende af kongesønnen Ulrik Frederik Gyldenløve, der var blevet statholder i Norge.

Det var ham og broderen Jørgen Lauridsen, der havde finansieret en væsentlig del af svenskekrigene for Frederik den 3. Dermed fik Jørgen Lauridsen Sparresholm på særdeles lempelige vilkår og blev kgl. Krigskommisær.

Jens Lauridsen, der havde den gamle købmandsgård, fik nu også forpagtningen af hele Vordingborg Len gratis i 6 år. Da kongen havde svært ved at afdrage krigsgælden, fik Jens Lauridsen forpagtningen af Beldringe og Lekkende gratis i yderligere 5 år. Kongen måtte også af med en hel del jord omkring Præstø, både hovedgårdsjord, hvor Jens Lauridsen i 1672 byggede Nysø, samt en del bøndergods omkring Nysø og Vallebogården og Kræmmergården i Ø. Egesborg Sogn.

Købmandsforretningen led ligesom så meget andet et stort knæk under svenskekrigene. Der var en del misvækst, og der var ikke ret mange penge mellem folk; så Jens Lauridsens store interesse samlede sig om godssamling. Han var lidt ivrig og blev fradømt det han havde franarret kongen.

Forretningen kunne nu drives fra et gårdhus og var lejet ud til Morten Kræmmer. Jens Lauridsen døde i 1689 og blev også begravet inde i Præstø Kirke.

Om Laurids Lauridsen, sønnen, der overtog Nysø også ejede forretningen vides ikke; men i 1730 ejedes den af Jens Frederik Sorterup, som solgte den til svigersønnen Ermandiger.

Han måtte sælge den på auktion i 1755. Den var for øvrigt brændt. Han blev beskyldt for, at have påsat branden. Købmand Hamsten ejede 2 gårde i forlængelse af Ermandigers. De brændte også.

Købmandsforretningen blev købt af konferenceråd Holstein på Lystrup. Den var bygget af bindingsværk og omfattede 47 fag hus til gaden.

Op til år 1800 var der flere ejere. I 1800 købtes den af Rasmus Kornerup fra Roskilde.

Han solgte den i 1817 til H.C. Grønvold, og nu kom der gang i forretningen.

Præstø havde været uden borgmester i en lang årrække, da der ikke var nogen, der ville påtage sig dette, da byen var i en elendig forfatning; men Grønvold sagde ja til at blive borgmester, og fik både genoprettet byen og sin egen forretning. Men mange af omegnens bønder havde det hårdt. Grønvold havde pant i alt hvad bønderne ejede. De var kun fæstebønder på gårdene. Grønvold havde deklareret, brugeligt pant i bøndernes ejendele på alle gårdene i Stårby ved Mern. Der var flere selvmord.

Grønvold indførte i 1828 en rensemaskine, der også kunne tørre 90-100 tdr. rug. Han havde stor handel med bygningsartikler, og i 1838 solgte han 250 tønder sild.

I 1842 opførtes det røde pakhús på havnen, som sejlklubben ejer i dag. Sønnen H.P.L. Grønvold overtog i 1852 forretningen efter faderens død.

Han solgte i 1862 en væsentlig del af forretningen til broderen Rasmus Grønvold; men beholdt selv den såkaldte brænderigård, hvor der var en stor fedestald.

Da Rasmus Grønvold døde i 1872 overtog etatsråd H.V. Tolderlund den under firmanavnet R. Grønvolds efterfølger.

I 1895 overtog sønnen A. F. Tolderlund afdelingen for trælast, bygningsartikler og isenkram; men købmand Anton Petersen overtog den del af virksomheden der omfattede kolonial, kul, korn, frø og kunstgødning.

I 1901 kom jernbanen til Præstø. Det gav forretningen nye muligheder. Der havde været postforbindelse via Lundby siden 1872. Før den tid var der kun været postvognen til Køge og skib.

Anton Petersen udbyggede forretningen til en efter tidens forhold moderne korn- og foderstofforretning med kornmagasiner i silopakhuset på havnen og foderstofmagasin og et moderne mølleri i Torvestræde.

I hovedejendommen var der foruden Anton Petersens kolonialforretning og Tolderlunds isenkramforretning kommet en manufakturbutik, hvis indehaver var Axel N. Jensen.

I Anton Petersens tid var hestevognene et væsentligt scenarium. Der var også hestestalde, så kunderne kunne sætte vognene på gårdspladsen, mens de handlede og besøgte kroerne. På det seneste var der også en lille smugkro. Den senere statsminister Hilmar Baunsgård var ansat som kommis 1939-44. Svigersønnen H.F. Carøe var i 1936 blevet medindehaver og i 1950 eneindehaver. Han var også borgmester i Præstø.

I 1961 blev kolonialforretningen solgt til Poul Fog. Tolderlunds isenkram var tidligere solgt til L.V. Nielsen og videre til Lysdahl. Tolderlunds Tømmerhandel var fortsat ved havnen; men blev i 1971 flyttet op på Vesterbro, så Poul Fog kunne bygge supermarked på pladsen.

Korn og foderstofforretningen blev i 1961 flyttet ned på og ved jernbanestationen, da Næstved - Præstø - Mern - banen var blevet nedlagt. Men forretningen gik ikke særligt godt, så den blev overtaget af Korn og Foderstofkompagniet KFK i 1965.

KFK var på havnen til 1997 med P.W. Hermansen som direktør; men byggede i 1997 ny foderstoffabrik, lagerfaciliteter og kontorer på Korndrevet 4 i Bårse.

DLG overtager i 2002 KFK, og flytter hovedkontoret for Sydsjælland-Møn fra Vordingborg Havn til Bårse, hvor kontor og butik udvides, så der bliver plads til en del nye medarbejdere.

DLG har tidligere haft en afdeling i Mern på det areal, der bliver kaldt DLG-grunden på Banevej.

Land- og Fritidsbutikken udvides året efter til det dobbelte. Allerede i 2005 bliver butikken udvidet til 400 m², bl. a. med noget nyt, en cafe, som virksomhed og kunder har megen glæde af.

Koldlageret blev udbygget med en 1/3 og et helt nyt sikret planteværnsrum.

I 2007 købes jord til udvidelse, og der bygges en meget stor kornhal til 42.000 tons afgrøder, samt vejehus og laboratorium. Der indkøbes en lang række gule containere til korntransport. Butikken udvides i 2008 med 250 m² med etablering af telebutik m.m.

I alt beskæftiges i foderfabrik, drift- og logistik, grovvarer og butik ca. 55 medarbejdere + 15 chauffører. Direktør for DLG Sydsjælland - Møn er Knud Rasmussen.

Historien er skrevet af Vagn B. Nielsen. Kilder: Historisk Samfund for Præstø Amt og Præstø Lokalkiv.